

Bert Savodnik

Vzpon in padec poslanca Slanca

Zabavljiva igra v štirih dejanjih.

Dogaja se v današnjih časih v slovenskem mestecu Zadnja Struga in v slovenski metropoli. Morebitna podobnost s kakšnim dejanskim dogodkom je povsem naključna.

1. dejanje: Dnevna soba pri Lesničarjevih v Zadnji Strugi.
2. dejanje: Sprejemnica v kabinetu ministra za promet. (Pet mesecev kasneje)
3. dejanje: Stanovanje poslanca Slanca v metropoli. (Čez teden dni))
4. dejanje: Kot v prvem dejanju. (Čez dva tedna)

OSEBE:

Fran Lesničar, 60 let, upokojen profesor slovenistike, bivši gimnazijski ravnatelj, vdovec

Tamara Lesničar, okoli 25 let, Lesničarjeva hči

Peter Brenčič, 45 let, uspešen odvetnik, vdovec

Slavko Slanec, 30 let, odvetniški pripravnik pri Brenčiču, pesnik in vetrnjak, poslanec

Vilma Svetel, s.p. in predsednica volilnega štaba

Janko Peskar, lastnik gradbenega podjetja

Marjan Govornik, 45 let, prometni minister

Jasna Govornik, 40 let, ministrova soproga

Anika, 24 let, vdova po pl. Zangariju

Jelka Krivec, svetovalka prometnega ministra

Sanja Kolednik, direktorica kreditne banke

TV novinar, meščani in meščanke v TV ekranizaciji.

I. dejanje: Dnevna soba pri Lesničarjevih (danes)

1. prizor: Tamara in Peter Brenčič plešeta ob romantični glasbi. Peter bi očitno rad še kaj več, a Tamara ga narahlo odrine.

BRENČIČ   *se sunkovito ustavi: Zakaj se upiraš? Saj sva se vedno tako dobro ujela? Kaj je zdaj?*

TAMARA   *rahlo v zadregi: Ja, sva se. Ampak vedno si mi bil bolj kot starejši brat ali stric. Ja, stric, to bo še najbolj držalo.*

BRENČIČ   *Stric? Me vlečeš, kaj?*

TAMARA   *Ne. Resno govorim.*

BRENČIČ   *Po vsem tem, kar sva počela, ti naj bi bil stric?*

Vzpon in padec poslanca Slanca (2)

- TAMARA Takrat, ko sta tvoja žena in moja mama umrli v letalski nesreči na Korziki, takrat sem bila stara komaj dvanajst let. Ničesar nisem vedela o življenju, še najmanj o odnosu med moškim in žensko. V žalosti smo postali tako rekoč družina, ti, moj oče in jaz. Tolažili smo se in razumljivo je, da sem se navezala nate. Ampak to ni bila ljubezen!
- BRENČIČ Ni bila ljubezen! Kaj pa govoriš? Vsega sem te naučil. Bil sem ti oče in mati. Saj veš, da je bil oče več v gimnaziji kot doma. Tako si imela samo mene.
- TAMARA Res je. Imela sem samo tebe. Vsega si me naučil in brez pomislekov sem se ti predala. Zdelo se mi je, da je tako čisto prav. Razumeš? Bilo je zaupanje, bila je vdanost, a to še vedno ni bila prava ljubezen!
- BRENČIČ Zdaj pa nenadoma veš, kaj je prava ljubezen? In kdo ti jo je razkril?
- TAMARA Slavko.
- BRENČIČ Slavko? Naš Slavko? Slavko Slanec?
- TAMARA Ja, on.
- BRENČIČ Zato si me ovijala okoli prsta! Lisica! Nikoli si ne bi mislil, da se lahko takšno nedolžno in nežno bitje tako grdo spreneveda. Z mano si šla v posteljo samo zato, da si me pregovorila, naj ga zaposlim kot odvetniškega pripravnika v moji pisarni. Hinavka! In to po vsem tem, kar sem storil zate in za tvojega očeta!
- TAMARA Ni res. S tabo sem bila zaradi tebe. Tako se mi je zdelo prav. Čisto normalno. Ko sem spoznala Slavka, sem ugotovila, da je to s tabo nekaj vsakdanjega, nekaj običajnega ... kakor jed, če si lačen ali pijača, ko si žejen ... S Slavkom je vse drugače. Že ob misli nanj me spreleti. Kri mi požene po žilah, v glavi mi zašumi in čutim, kako mi rdečica oblije lica ... To je noro, divje, strastno ...
- BRENČIČ Noro, divje, strastno! Kaj nisi stokala in vzdihovala tudi vsakič, ko si bila z mano? Je bilo tako, kakor da ješ žgance in piješ grenko črno kavo? Ali si morda jedla torto in pila kakav?
- TAMARA Nikar se ne smeši. Ohrani dostojanstvo in sprejmi dejstva, kakršna so. Bila sem ti vdana, verjela sem vse, kar si mi rekel in prepustila sem se ti. Zdaj pa je vse ...
- BRENČIČ Ja, ja, ja ... Zdaj je vse drugače, ja! Preslepila si me, da sem ga zaposlil, tega postopača, lenuha, umišljenega genija, ki je zaljubljen sam vase in v svoje bedno pesnikovanje. Nobenega haska ni od njega in že zdavnaj bi ga bil nagnal, če ne bi bil obljubil tebi, da ga zaposlim. Šušmarja vetrogonskega!

Vzpon in padec poslanca Slanca (3)

- TAMARA   Rekla sem ti, da ohrani dostojanstvo. Še vedno smo lahko dobri prijatelji. Ampak čustvom ne moreš ukazovati. Razen tega, nikanar ne podcenjuj Slavka. V mestu si je pridobil veliko prijateljev in mnogi ga zelo cenijo zaradi njegovega domoljubja ...
- BRENČIČ   Njegovega domoljubja! Da se ne razpočim od smeha. Vse to je narejeno. Prebral sem ga. Slepa si in ne vidiš, kako se slini okoli mestnih velikašev in strankarskih vodij novega veka. Pripravljen je na vse, samo da bi ga oboževali.
- TAMARA   Saj ga cenijo in obljublja se mu lepa prihodnost! Zdaj so novi časi! Ti si okostenel in se ne znaš prilagoditi razmeram. Še vedno se oklepaš nekakšnega socialističnega humanizma. Kaj si imel od tega nekoč? Danes to sploh ne šteje.
- BRENČIČ   A tako? Ti torej misliš, da načela ne veljajo nič? Vedi, da bojo vsi ti politični vetrnjaki in novodobni Krezi še hudo obžalovali nenačelnost in lakomnost. Mi, ki se držimo načel, bomo pa mirno spali!
- TAMARA   Saj to je vaš problem. Spite in sanjarite, drugi so budni in dejavni. Vaš čas je minil, zdaj smo na vrsti mi!
- BRENČIČ   Prav! Nobenega smisla nima, da bi se prepiral s tabo ali da bi te prepričeval. Očitno si zaslepljena in potrebovala boš nekaj časa, da spregledaš. Pa zbogom!
- TAMARA   *gre za Petrom, ki vihravo odhiti: Peter, Peter! Nikar ne kuhaj zamere. Pomisli na očeta, ki ... Njene besede zamrejo, ko odhiti za Petrom.*

2. prizor: Lesničar, zatem Tamara

Na prazen oder pride Lesničar. Spotoma opazi, da je Tamara pospremila nekoga iz stanovanja, vendar gre mirno v svoj kotichek, kjer vzame v roke drobno knjižico in jo mrmraje prebira. Ob branju se rahlo nasmiha. Tamara mu pride za hrbet in se razveseli, ko vidi, da prebira pesmi njenega ljubega Slavka Slanca.

- TAMARA   Ti je všeč? Jaz jih znam že skoraj na pamet. Slavko je pesnik našega časa. Prešeren naših dni in jaz sem njegova Julija!
- LESNIČAR   Prešeren naših dni? In ti njegova Julija? Strezni se, punca! Te pesmi niso vredne počenega groša. Še kovač bi skoval boljše stihe. In ti? Njegova Julija? Nikoli!
- TAMARA   Oče! Kaj govoriš! Prebral si komaj nekaj vrstic, pa si že izrekel uničujočo sodbo. Preberi vsaj do konca. Sprevidel boš, da je v teh pesmih veličina našega naroda, junaštvo našega časa in milina v oboževanju mladega dekleta.

Vzpon in padec poslanca Slanca (4)

- LESNIČAR Res ti je zavrtel glavo! Od kod veš, da je ta milina v oboževanju mladega dekleta namenjena tebi? Kaj ne veš, kaj govorijo o njem? Z vsako se spogleduje in ni je v mestu lahkoživke, ki še ne bi spala z njim!
- TAMARA *ogorčeno*: Od kod tebi vse to? Še na teraso pred hišo ne stopiš, kaj šele da bi šel v mesto. Razen s Petrom ne spregovoriš besede z nikomer. Kdo ti je lahko natvezil te neumnosti? Samo Peter, ki Slavka ne mara in bi ga najraje spodil!
- LESNIČAR Prav bi storil, če bi ga nagnal! Z najino pomočjo se je ugnezdil v njegovi odvetniški pisarni in zdaj izkoristi vsako priložnost, da bi se povzpел na lestvici pomembnežev kar se da visoko. Tudi tebe izkorišča samo za to, da mu pomagaš na poti navzgor, v resnici mu zate sploh ni mar!
- TAMARA Kaj da ne! Če bi prebral vse, bi videl, da so pesmi posvečene samo meni!
- LESNIČAR Nikar si ne domišljaj! Vsaka deklina v mestu si misli enako!
- TAMARA Ni res! Kar poglej ta sonet. A vidiš? Akrostih: TAMARI LESNIČAR!
- LESNIČAR *pogleda*: Sramota! Tožil ga bom. Kako si drzne!? *Vrže knjižico na tla.*
- TAMARA Zakaj ga nenadoma tako sovražiš? Bil je tvoj najboljši učenec. V zvezde si ga koval. Potem, ko se ni odločil za študij slavistike, temveč se je vpisal na pravo, si se obrnil proti njemu. Tako spreobračanje ni tebi podobno. Vedno si bil načelen in dosleden!
- LESNIČAR Res je. Prav imaš. In o tem sva se s Slavkom po maturi tudi pogovorila. Premeteno mi je dejal: prihajajo drugačni časi. Če bom pravnik, se mi odpirajo velike možnosti, pesmi lahko pišem tudi brez slavistike. Tudi Prešeren je bil pravnik! Če se posvetim slavistiki me čaka bedna profesura na kakšni podeželski gimnaziji. Morda kdaj v poznih letih kakšno ravnateljstvo. Kar pogledjte se, do kam ste prišli! Tako mi je rekel. In to je bilo najino slovo.
- TAMARA Ampak zaradi tega ga ne moreš odšteti. Postal je pravnik in pesnik.
- LESNIČAR Že, že. Ampak na čigav račun? Ti ne veš, da je na univerzi izsiljeval profesorje, ki so bili bolj svobodomiselni. Najprej se jim je pridružil v debatnih krožkih, ko so se dogovarjali, kaj je treba storiti, da komunizem ne bo edina politična usmeritev, potem pa jim je grozil, da jih bo prijavil, če mu ne bojo priznali izpita.
- TAMARA Tega ti sicer ne verjamem, a če je tako, se je pač znašel. Saj se ni samo on. Vsi ste se znašli v tistih časih.
- LESNIČAR *se grenko nasmehne*: Ja, ja. Vsi smo se znašli. A veš, zakaj so mene tako zgodaj upokojili? Tudi na gimnaziji smo imeli krožek – literarni krožek. In tvoj

Vzpon in padec poslanca Slanca (5)

oboževani Slavko je bil tudi član tega literarnega krožka. Tudi mi smo kovali načrte, kako bomo s pomočjo literature spremenili svet. Potem so me poklicali na policijo. Ukazali so mi, da moram takoj razpustiti literarni krožek in napisati izjavo, da ne soglašam s prevratniškimi idejami nekaterih gimnazijcev. Hoteli so, da jim izdam imena tistih, ki hočejo zrušiti socialistični red. Uprl sem se! In kaj je sledilo? Upokojitev. Moral bi v zapor in ne vem, kaj bi se še zgodilo, če ne bi bilo Petra Brenčiča. Bil je ugleden odvetnik in samo on me je rešil, da me niso poslali tja, od koder ni prišel nihče nazaj! Tisti časi so bili res hudi za nas. In bojim se, da je bil za vsemi temi izdajami prav tvoj veliki pesnik!

TAMARA *zgroženo*: Kako ga lahko tako obsojaš, ko za to nimaš nobenega dokaza!?

LESNIČAR Zdaj, ko vemo, kaj je počel na univerzi, da je prišel do diplome, si lahko mislim, da je prav to počel tudi v gimnaziji. Bil je policijski doušnik! In verjetno je to še zdaj.

TAMARA *skoraj v jok*: To ne more biti res! Slavko je res radoživ veseljak, znajde se in izkoristi vsako priložnost, vendar je prisrčen in odkrit. Vsi v mestu ga imajo radi. Tak človek ne more biti ovaduh! Ne, ne! To sta si vidva s Petrom enostavno vtepla v glavo. Morda smo zato, da bi me prepričala v zakon s Petrom!

LESNIČAR V noben zakon te ne bom silil. Sama se moraš odločit. A povem ti, Peter je dober hišni prijatelj. Veliko nam je pomagal in vem, da bi bila z njim lahko srečna.

3. prizor: Lesničar, Tamara, vrne se Peter Brenčič, a Tamara in Lesničar ga ne opazita. Posluša.

TAMARA Ja, vem, da bi ti bilo to najbolj všeč. Ampak tudi ti ne veš vsega! Mogoče je res kaj narobe s Slavkovim značajem, toda tudi Peter ni svetnik! Po mamini smrti si se ti zakopal v svoje knjige, problemom na gimnaziji in potem še tvojim problemom ob upokojitvi. Mene si prepustil sami sebi oziroma Petru. Nič ne rečem. Lepo je skrbel zame in me vodil v življenje. Jaz sem rasla v zrelo dekle, mlado žensko, ki se ji tudi načelni Peter ni mogel upreti. Ja, nikanar se ne čudi! Bil je moški, vdovec v najboljših letih. Druge družbe ni imel, samo naju! In zgodilo se je. Ja, ja, ja ... Tudi ti si kriv. Po vajini zaslugi sem postala ženska, ne da bi sploh doumela, kaj se dogaja. Še vedno ga spoštujem in cenim. Tudi tega mu ne zamerim, da je izkoristil mojo nevednost. Bila sem dozorelo dekle in tudi meni je ugajalo njegovo ljubkovanje. Toda to ni bila ljubezen! Zdaj, ko sem spoznala Slavka, zdaj vem, kaj je ljubezen!

Vzpon in padec poslanca Slanca (6)

- LESNIČAR *opazi Petra: Kaj? Je to res? Si res izkoristil moje zaupanje?*
- BRENIČIČ Nikogar nisem izkoristil. Vse, kar sem počel, sem počel z najbolj poštenimi nameni. Takšne namene imam tudi zdaj! Toda Tamara se je odločila drugače. Zavrnila je mojo ljubezen in svojo poklonila Slavku Slancu. Meni to sicer ni všeč, a če se je odločila tako, bom spoštoval njeno odločitev. *Tamari: Vendar vedi, da ti ostajam zvest. Rad te imam kot hčerko in ljubim te kot dekle. Priznam, da mi moja leta ne dovoljujejo, da bi se zdaj oziral za kakšno drugo. Stal ti bom ob strani in priskočil ti bom na pomoč, ko te bo Slavko razočaral.*
- LESNIČAR *se skrušeno sesede v svoj kot.*
- TAMARA *z rahlim posmehom: Lepo povedano. Sicer si znal vedno vsako svoje dejanje oviti v lepe besede. Nikar si ne delaj lažnih upov glede mojega razočaranja. Tega ne bo in tudi tvoje tolažbe ne bom potrebovala!*
- BRENIČIČ Kar bo, pa bo! Zdaj je stvar povsem drugačna. Prišel sem namreč zato, ker sem pravkar zvedel, da je območni volilni štab predlagal Slavka Slanca za nadomestnega poslanca v državnem zboru.
- TAMARA *vzhičeno: Kaj? Poslanec? Moj Slavko bo poslanec? To pomeni, da se bova preselila v prestolnico! Gledališče, plesi, sprejemi, srečanja z uglednimi osebnostmi! In kdo ve, kaj še vse!*
- LESNIČAR *se predrami iz svoje potrnosti: Slavko Slanec poslanec? To je katastrofa! Človek, ki je izdal sošolce, izsiljeval profesorje, ki je bil visok mladinski politični funkcionar, ki zdaj šari po našem mestu in seje razvrat! On da bi bil naš poslanec? Nikoli!*
- TAMARA Očka, nikar! Ne kaži svoje užaljenosti in jeze, predvsem pa ne obsojaj človeka za dejanja, ki jih ne moreš dokazati. Če se je volilni štab odločil tako, že ve, zakaj!
- BRENIČIČ Zakaj, zakaj! Seveda ve, zakaj! A ne veš, kdo je na čelu volilnega štaba, kaj?
- TAMARA No, kdo?
- BRENIČIČ Vilma Svetel! Ona je predsednica volilnega štaba, Ona ima glavno besedo. Ona je tista, ki je prepričala druge, da so se odločili za Slavka Slanca!
- TAMARA Pa kaj potem!? Vilma gor, ali Vilma dol! Jaz bom poslančeva žena, preselila se bom v Ljubljano, hodila v gledališče, na koncerte, plese in še kaj!!!
- LESNIČAR Ne! Če moja beseda še kaj velja, ne boš šla nikamor. Zdaj pa se malo ohladi in nama skuhaj čaj. Dovolj, da tudi midva v miru rečeva kakšno moško!
- TAMARA *se nakremži, a poslušno odide.*

Vzpon in padec poslanca Slanca (7)

- LESNIČAR Peter, povej, a lahko to kakorkoli preprečiva?
- BRENČIČ Ne verjamem. V volilnem štabu so zbrani mestni veljaki, ki zasledujejo svoje koristi. Slanec pa je ravno toliko naiven, da ne bo uvidel njihovih namer. Njemu je pomembna slava, pa če bi zanjo moral bos čez žerjavico.
- LESNIČAR Pa če povem članom volilnega štaba, da je Slanec kot gimnazijec ovajal policiji sošolce in profesorje in potem izsiljeval profesorje na pravni fakulteti, da so mu podarili izpite? Ti lahko poveš, da je lenuh in nevednež, ki ne zna niti prav prebrati paragrafov, kaj šele, da bi jih pravilno uporabljal!
- BRENČIČ Ne bo šlo.
- LESNIČAR Zakaj ne? Kaj ni nikomur mar, kakšne ljudi izbiramo v parlament? Bomo kar tiho, da nam bojo nekdanji ovaduhi in oblastniški priskledniki krojili usodo?
- BRENČIČ Ko gre za osebne koristi, jim pride človek s takšnim značajem in s takšno preteklostjo še posebej prav. Malo mu zažugajo, naj nikar ne pozabi, kaj je počel, potem ga potolažijo, da ne bo imel nobenih posledic, če bo delal tako, da bo zanje prav.
- LESNIČAR Kakšna demokracija pa je to?! Ne, ne! Tega ne dovolim. Dokler bom imel še kaj moči, bom takemu izboru nasprotoval!
- BRENČIČ Pomiri se, Franjo. Ne moreš se boriti proti mlinom na veter. Saj veš, kako je bilo nekoč. Imel sem srečo, da sem te lahko rešil zapora. Zdaj je vse drugače. Zdaj me ne posluša nihče več. Zato bodiva pametna in se vdajva v usodo.
- LESNIČAR *skrušeno*: Če je tako, potem smo prišli z dežja pod kap.
Trenutek tišine.

4. prizor: Lesničar, Brenčič, vstopi Slanec.

- SLANEC Dober dan, gospoda! Kaj sta tako čemerna! Veselita se z mano. Že dva dni proslavljam izid moje prve pesniške zbirke. To je opojno. Na vse konce in kraje me vabijo, da bi se jim predstavil. Knjiga se menda prodaja kot med.
- LESNIČAR *zagodrnja*: Grenek med! Nič se nisi spremenil od takrat, ko si v gimnazijskem literarnem krožku »predelal« nekaj pesmi svojih sošolcev in jih potem ponujal kot svoje umotvore. Nikoli nisi bil samostojna osebnost!
- SLANEC Gospod profesor! Ne bodite krivični. Takrat ste me kovali v zvezde, zakaj me zdaj zavračate in ponižujete?

Vzpon in padec poslanca Slanca (8)

- LESNIČAR Šele kasneje, ko sem bil že upokojen, sem spoznal, da sem gojil kačo na prsih. Res, vse, kar si takrat napisal, je bilo svobodoljubno, z geslom »vera, upanje, ljubezen«! Toda vse ideje si pokradel kolegom, jih še nekoliko izostril, da si nas provociral. Potem si naše komentarje še vroče nesel na nos udbi. Zdaj pa bi se rad košatil s perjem, ki bi se ga sramoval še poljski vrabec!
- SLANEC Tako ne boste govorili z mano, gospod profesor! Z vsem spoštovanjem do vašega znanja in poznavanja književnosti moram zavrniti vaše surove ocene in še bolj krute in neupravičene obtožbe! Tako kot vi in moji sošolci sem bil tudi jaz žrtev nekdanjega režima. Če vi dolžite mene, da sem nosil podatke na policijo, smem jaz obdolžiti vas, da ste to počeli vi. To mi je zaupal udbovec, ki me je zasliševal. Ja, ja! Točno tako. Rekel mi je, da ste se me hoteli znebiti z gimnazije, ker sem imel preveč slab vpliv na sošolce!
- LESNIČAR Neumnost! Takrat nisem niti vedel, kaj počneš. To sem zvedel dosti kasneje, takrat, ko so se odprli nekateri dosjeji nekdanje udbe. Ni tako, Peter?
- BRENČIČ Ja, tako je, mladi pravniški koncipient! Če bi se kdaj zares posvetili pravu, bi vam bilo jasno, da policijski arhivi nikoli povsem ne izginejo. Četudi vsak policijski režim deluje tajno in zagotavlja svojim konfidentom, da so varni, se resnica prej ko slej razkrije. Ko sem vložil zahtevo za rehabilitacijo gospoda profesorja in ravnatelja gimnazije Frana Lesničarja zaradi njegove predčasne upokojitve iz političnih razlogov, sem odkril tudi vso dokumentacijo v zvezi z njegovim delovanjem. V dosjeju udbe je jasno zapisano, da ga je ovajal gimnazijec »Slader«. Iz drugih virov pa je jasno razvidno, da je bil vzdevek »Slader« samo kriptonom za gimnazijca Slavka Slanca.
- SLANEC To so izmišljije! Ne boste me peljali na led. Slader je lahko bil kdorkoli!
- BRENČIČ Ne, ne. Slader ste bili vi, Slavko Slanec. Ko me je Tamara zaprosila, da vas zaposlim v moji odvetniški pisarni, sem ji sicer ustregel, a sem se vseeno prepričal, s kom bom imel opraviti. Nekaj sem že vedel o vas iz dokumentacije v zvezi z upokojitvijo prijatelja Lesničarja, a v dosjeju o študentskem gibanju na univerzi in o organizaciji študentskega štrajka sem zvedel še dosti več. Če ne bi bilo Tamare, vas ne bi nikoli zaposlil! Zdaj je vseeno! Ko boste postali poslanec, boste tako odšli.
- SLANEC Kakšen poslanec? Kam bom odšel?

Vzpon in padec poslanca Slanca (9)

LESNIČAR A še ne veš? Vidiš, tako so poplačani grehi. Meni, ki sem se ves čas zavzemal za samostojno državo, so zaradi predčasne politične upokojitve priznali za nekaj fičnikov višjo penzijo, tebe, ki si s svojimi informacijami pripomogel k moji predčasni upokojitvi, bojo pa nagradili s poslansko funkcijo.

SLANEC Kdo? Kako? Ničesar ne razumem. Me vlečeta?

BRENČIČ Ne. Resnica je. Namesto poslanca Petrača, ki odhaja v Bruselj, mora naš okraj izbrati novega poslanca. In naš volilni štab se je odločil za vas. Mene so obvestili, da bom kot odvetnik uredil vse formalnosti. Vas nameravajo še obvestiti. *Možje zamišljeno obmolknejo.*

5. prizor: Lesničar, Brenčič, Slanec. Pride Tamara.

TAMARA *prinese čaj. Začudeno gleda molčeče može:* Kaj se je zgodilo? Je kdo umrl?

BRENČIČ Ne, ne, nič takega. Gospodu Slancu smo povedali, da bo postal naš poslanec v parlamentu.

TAMARA Torej si sprejel?

SLANEC Ne. Saj uradno še nič ne vem. Novica me je presenetila. Odločitev bo težka. Tu sem se ravno dobro vživel, spoznal sem tebe in ljudi je so me dobro sprejeli. Navsezadnje sem tu doma. Zdaj naj vse to pustim in odidem v glavno mesto, kjer komaj koga poznam.

LESNIČAR Nikar tako tragično. Dolga vrsta starih znancev te bo pričakala s toplim stiskom rok. Vendar, čuvaj se! Nekdanji prijatelji so lahko danes tvoji sovražniki. Vsak prijatelj ni nujno tudi pravi prijatelj.

TAMARA Nikar ju ne poslušaj. Zagrenjena starca, ki ju je povozil čas in sta zavistna nam mladim, ki krojimo nov svet. Sprejmi. Pojdi v Ljubljano! Ko si boš tam vse uredil, pridem za tabo. Slavko, to bo življenje! Gledališče, opera, znamenite osebnosti, sprejemi, žuri ... *Prime Slavka okoli pasu in ga razigrano zavrti ...* Juhuhu!

6. prizor: Lesničar, Brenčič, Slanec, Tamara, pridejo Vilma Svetel, Janko Peskar, nekaj članov volilnega štaba.

VILMA Oh, saj ste vsi zbrani. Pozdravljeni! Prišli smo sicer zaradi vas, gospod Slanec. Saj veste, da odhaja naš zdajšnji poslanec, gospod Petrač v Bruselj. Volilni štab je zato pred odgovorno nalogo, da namesto njega predlaga koga drugega. Že dva dni sejemo in vaše ime se je čedalje bolj kristalno izpisalo med vsemi možnimi

Vzpon in padec poslanca Slanca (10)

kandidati. Zdaj vam slavnostno sporočamo, da so vsi člani volilnega štaba soglasno predlagali vas za nadomestnega poslanca.

SLANEC

Ja ... kako ... Ne razumem ... zakaj prav jaz ... ?

VILMA

Veliko razlogov govori za vas. Ste naš domačin, ki je že v gimnazijskih letih zbujal pozornost s svojo nadarjenostjo. Bili ste eden najbolj uspešnih študentov na pravu in ste že v tistih svinčenih časih napovedovali nove čase, novo demokracijo in ste sodelovali v študentskem štrajku proti takratni krivični ureditvi. Zdaj ste v domačem mestu ugleden pravnik, ki bo nekoč nadaljeval delo spoštovanega gospoda odvetnika Brenčiča. Pravkar ste izdali pesniško zbirko, ki že odmeva po vsej Sloveniji ... *Razgrne časopis* ... Poslušajte, kaj piše v osrednjem slovenskem časniku ugledni kritik Jasnovid: V pesniški zbirki *Raztrgani okovi* se nam razkriva prava erupcija domovinskih čustev, ki jih je mladi pesnik skoval okoli svoje izvoljenke in s tem pokazal, da bo novi rod združeval domovinsko in osebno ljubezen v rojevanje novega časa, novih idej, novih stvaritev, drugačnih hčera in sinov ... Kaj ni vse to dovolj, da vas predlagamo za poslanca in smo lahko prepričani, da vas bojo ljudje soglasno izvolili?

Peskar in člani volilnega štaba z odobravanjem zaploskajo. Ploska tudi Tamara.

PESKAR

Veš ... *se v zadregi odkašlja* ... Saj te lahko vseeno tikam, četudi boš poslanec, kaj? ... *Slanec velikodušno prikima* ... Torej, kakor sem začel, veš, za nas je nadvse pomembno, da imamo v parlamentu odločnega človeka, ki bo znal braniti naše interese. V Ljubljani nas namreč potiskajo še bolj na obrobje, kakor smo v resnici ... Pri nas bi radi gradili odlagališče jedrskih in drugih nevarnih odpadkov, ker smo tako daleč od Ljubljane, da jim to ne bo šlo v nos, hkrati nas ne nameravajo priključiti na avtocesto, da ja ne bi kdo zašel k nam in se okužil z nevarnimi odpadki. Tvoja glavna naloga v parlamentu bo zato dvojna: na vsak način moraš doseči, da bo naš kraj dobil priključek na avtocesto in da pri nas ne bojo gradili skladišča za nevarne odpadke.

SLANEC

Ja, ne vem ... Vse to se sliši prav in lepo ... Tudi naloga je zanimiva, saj vem, da se bomo o cestnih priključkih in odlagališčih nevarnih snovi v Sloveniji še dolgo prepirali. Takšni besedni boji so za mladega pravnika resničen izziv ... A kljub vsemu ... Se vam ne zdim za to nalogo vendarle nekoliko premlad?

Vzpon in padec poslanca Slanca (11)

- VILMA Mladostni žar, s katerim ste prinesli vedrino v naše mesto in ki kakor nova zvezda sije iz vaših *Raztrganih okov*, je zagotovilo, da boste prav s tem mladostnim žarom ogreli srca drugih poslancev v parlamentu in tako dosegli vse, za kar si naš kraj že dolga leta neuspešno prizadeva. Z vami bomo tudi mi iz Zadnje Struge prišli v svet, v Ljubljano, v Bruselj, v New York.
- SLANEC Ja, prav. Če vi mislite tako, bo že res. Soglašam, odločijo se naj volivci.
Vsi ploskajo, le Franjo Lesničar se posmehljivo umakne v svoj kot.
- VILMA Za volivce bom že poskrbela. Gospod Brenčič, midva sva že tako govorila. Prosim vas, da uredite vse formalnosti, da bo kandidatura pravno utemeljena in da nam ne bojo v republiki očitali nevednost in neznanje.
- BRENČIČ *sarkastično*: Seveda, gospa predsednica volilnega štaba. Saj sva na področju volitev lepo sodelovala že v nekdanjih kadrovskih kuhinjah.

(ZATEMNITEV)

II. dejanje: Sprejemnica v kabinetu ministra za promet (pet mesecev kasneje)

I. prizor: Marjan Govornik, minister za promet, Jelka Krivec, njegova svetovalka

Ko se oder osvetli, je očitno, da minister in njegova svetovalka nista ravno uradovala, saj se oblačita oziroma urejata oblačila.

GOVORNIK Imava danes še kaj nujnega?

JELKA Ne. Najbolj nujno sva že opravila. Lahko pa kasneje še ponoviva.

GOVORNIK Težko. Žena je rekla, da prideta z Aniko pome. Moramo ji kupiti nekaj oblačil, saj ne more biti samo v črnini, ko je žalovanje za možem že preteklost.

JELKA Ja, ja. In ti si kar precej pomagal mladi vdovi, da je prebolela nenadno smrt svojega moža, ki bi ji lahko bil dedek.

GOVORNIK Ne bodi zajedljiva. Tudi ti si imela, kar potrebuješ!

JELKA Kaj pa ti veš, koliko potrebujem.

GOVORNIK Pri nas se res ne moreš pritoževati zaradi pomanjkanja, saj smo ministrstvo za promet.

JELKA Promet že res, a ne s cestami in železnicami. Zadnje čase rešujemo problem, kako bi slovenski Argentinki, vdovi avstro-ogrskega Jugoslovana in domobranskega častnika vrnil v denacionalizacijskem postopku vrnjeno in znova odvzeto premoženje.

GOVORNIK Točno tako. To bi sicer morali urejati moji kolegi: minister za gospodarstvo, ki pa ga zanima bolj tisto vojaško letališče, kjer bi si rad na račun NATA uredil mondano zabavišče, minister za pravosodje, ki kar naprej potuje v Italijo, kjer kupuje njegova žena lustre za njuno novo hišo – če ne za lustracijo. Ja, menda se sploh ne moreta ljubiti, če ni hiša od kleti do podstrešja na vso moč razsvetljena, pa ministrica za notranje zadeve – no, ta bi se morda še najprej pobrigala za lepo Aniko, ki je ostala povsem na moji grbi.

JELKA A na grbi? Kakšno korist pravzaprav pričakujeta vidva z ženo, če boš rešil to premoženjsko vprašanje?

GOVORNIK Midva z ženo? Kaj pa ti? Pozabljaš, da si tudi ti v špilu!

JELKA Misliš v špilu s tabo! S tvojo ženo že ne bova špilali. In kje bo potem Anika?

GOVORNIK Ne vem. Res ne vem. Pustiva zdaj to.

JELKA Naj te malo potolažim. Včeraj je bil pri meni predsednik denacionalizacijske komisije. Skupaj sva pregledala situacijo. Plemeniti Zangari je imel res veliko

Vzpon in padec poslanca Slanca (13)

posesti in če ne bi bil tako zahteven, da se mu povrne prav vse, bi bila zadeva že zdavnaj rešena. Tista polja in gozdove pri Radovljici bi moral odstopiti vojski, graščino cerkvi, nekaj hiš v Ljubljani in Mariboru ministrstvu za notranje zadeve, odpovedati bi se moral zahtevi, da njegovi sinovi v Argentini dobijo slovensko državljanstvo in z deponiranim testamentom zagotoviti, da njegova mlada žena Anika po njegovi smrti ne bo znova vložila zahtevka za vračilo vsega premoženja.

GOVORNIK *se glasno zasmije*: Kako domišljeno! Ni čudno, da ga je ob takih zahtevkih zadela kap. Kaj bi ostalo njemu in Aniki?

JELKA Še vedno več, kakor bi potrebovala. Poleg tega bi dobival on in za njim ona do smrti rento v višini vsakokratne plače predsednika republike.

GOVORNIK Kaj pa ponujajo zdaj vdovi plemeniti Aniki Zangari? Kaj bomo imeli od tega mi?

JELKA Mi se bomo morali znajti sami. Anika dobi tisto lepo večstanovanjsko meščansko hišo v središču Ljubljane in mesečno rento v višini dvakratne povprečne slovenske plače.

GOVORNIK Da ne bo še mene kap!

JELKA Ne rini z glavo skozi zid! Kaj ti pomeni Anika? Zakaj bi se izpostavljal zaradi nje. Tudi tvoj položaj ni tako trden, kakor si domišljaš. Že nekajkrat sem te rešila, da te niso zmleli kakor zrno med mlinskimi kamni!

GOVORNIK Zakaj neki?

JELKA Zakaj? Zakaj! Delaš se nedolžnega kakor vsi! Si pozabil na primer na tiste hiše v Murglah, ki so jih dobili nekateri bivši funkcionarji čisto poceni takrat, ko si bil ti direktor stanovanjskega sklada? Pa še prej, ko si bil sekretar za gospodarstvo in si odločal o raznih investicijah? Ko sta bivšim partijskim gospodom postala zgradbi cekaja in prizidane skupščine premajhni in so se odločili za politično upravni center z nekaj metrov debelimi železobetonskimi temelji v kletnih protiatomskih zakloniščih, nad njimi pa stolpnice z razgledom po Ljubljani. Tam, kjer je danes Mercatorjev supermarket, pa stolpnica Ljubljanske banke in Cankarjev dom?

GOVORNIK Kaj bi zdaj to. Tega si nisem omislil sam. Dobil sem ukaz, pa smo gradili in plačevali. Saj danes ni nič drugače.

JELKA Prav imaš. A na pogodbah, naročilnicah in na nalogih za plačila so tvoji podpisi! Nikogar drugega ni, ki bi odgovarjal za vsa ta dela. Pa to ni vse. Kako boš dokazal, da gospod plemeniti Zangari, pokojni mož lepe Anike, ni bil avstrijski državljani, da ni bil kulturbundovec, ki je takoj po okupaciji postal visok uradnik

Vzpon in padec poslanca Slanca (14)

gestapa, da je bil član belogardističnega in domobranskega štaba in da je bil med redkimi izbranci, ki so jih Angleži s pomočjo Vatikana iz Vetrinja poslali v Argentino in ne nazaj v Slovenijo kakor številne druge nedolžne reveže?

GOVORNIK *se grenko nasmehne*: Pa saj taki so danes pri nas najbolj zaželeni!

JELKA Tega ne reci na glas! Pa tudi z Aniko ni vse tako čisto. Njena mama je bila iz zelo pobožne družine in je pri Jožefincih sredi šestdesetih sodelovala pri vseh verskih aktivnostih. Z mladim kaplanom sta se zapletla in ko je zanosila, so jo poslali v Argentino, kjer se je rodila Anika. Živel sta v slovenski katoliški skupnosti, kjer je bil glavni podporni član priletni gospod plemeniti Zangari. Ko je postal vdovec, je Anikini materi uspelo, da je svojo zapeljivo osemnajstletnico zaposlila pri Zangarijevih kot gospodinjsko pomočnico. Zangarijeva sinova sta bila ravno pravih let, da sta se začela motati okoli mlade Anike. Ni znano, kdo je bil kriv, a kmalu je bilo očitno, da je Anika noseča in šla bi po materinih stopinjah, če se ne bi vdovec Zangari odločil, da se z njo poroči. Anika ni donosila in je predčasno povila mrtvorojeno dete. Ko je stari zvedel za denacionalizacijo, sta prišla v Slovenijo. Svoja tamkajšnja posestva je prepustil sinovoma, saj je računal, da bo v Sloveniji prevzel vso svojo nekdanjo posest. No, ta del zgodbe pa tako poznaš tudi ti.

GOVORNIK Ja. Denacionalizacijska komisija je vračilo premoženja odobrila, sodišče pa je sklep razveljavilo in starega je od razočaranja kap. Sicer pa – od kod tebi vsi ti podatki? Predsednik denacionalizacijske komisije ti tega že ni razlagal?

JELKA Imam pač svoje zveze. Zato bodi pameten in pristani na minimum, ki ga ponuja komisija in ne pozabi na najino »tesno« sodelovanje.

GOVORNIK Kurc pa takšna demokracija! V nekaj minutah si sesula vse moje načrte! *Jezno odide v svoj kabinet, a se že čez hip vrne*. Imava danes še kaj?

JELKA Ja, napovedal se je poslanec Slanec, da bi zvedel, kakšna je odločitev glede priključka na avtocesto v njihovi Zadnji Strugi.

GOVORNIK Kaj si le misli! Da bomo vsako vas povezali z avtocesto? *Se zamisli*. Sicer pa Slancu povej, da mu bomo odobrili ta priključek na avtocesto, če pristane na to, da bomo v njihovi okolici zgradili skladišče za jedrske in druge nevarne odpadke. Če ne, se naj gre Slanec solit!

Vzpon in padec poslanca Slanca (15)

Se vrne v svoj kabinet, ne da bi opazil, da sta prišli njegova žena Jasna Govornik in njuna varovanka vdova Anika Zangari.

2. prizor: Jelka. Prideta Jasna Govornik in Anika.

JELKA Dober dan, gospa ministrica, dober dan Anika. Kako sta kaj?

JASNA Kje je? Strašno se nama mudi. Popoldne pridejo gosti, pa nisva pripravili še ničesar. No, kje je?

JELKA Kje pa naj bi bil? V svojem kabinetu vendar.

JASNA Kdo pa je ta Slanec, da se moj mož tako razburja zaradi njega?

JELKA Ah, saj se ne razburja zaradi njega. Skrbijo ga druge zadeve, na primer to, kako bi rešil Anikino dediščino.

ANIKA Oh, kako lepo.

JASNA *osorno*: Lepo je, ja, lepo. Ampak, Anika, vedeti moraš, da mora najprej poskrbeti za našo hišo, sicer bomo s tabo vred vsi skupaj na cesti.

Jasna oddrvi v ministrov kabinet. Anika se v zadregi ozira po prostoru.

3. prizor: Jelka in Anika. Pride Slanec.

JELKA *bolj zase*: Nora baba. Kako le shaja z njo. Sicer pa: kakršna krava, takšen bik. Bik? No malo bolj je podoben volu, če ne kar voličku.

ANIKA Kaj ste rekli? Bik?

JELKA No, mislim, da je bolj voliček? Sicer ste se verjetno medtem že sami prepričali, kako je z njim?

ANIKA *nedolžno*: S kom?

JELKA Kaj ni jasno? Z gospodom ministrom vendar. Saj je jasno, da ni zadovoljen s svojo Jasno.

ANIKA Ne vem, o čem govorite, vem pa, da je Jasni jasno, da ste vi preveč tesna sodelavka njenega moža. Morda bi bilo bolje, če bi se malo bolj posvetili vašemu strokovnemu delu in bi se malo manj vtikali v naše osebne zadeve.

JELKA Bistra punca, ni kaj. A vedeti morate, da z vašo dediščino ne bo nič, če se ne bom zanjo pobrigala jaz. Vaš gospod minister se sicer ukvarja s tem, a končni dosežek bo moj.

Vzpon in padec poslanca Slanca (16)

- ANIKA Vem, kar vem. A trenutno me bolj zanima, kdo je ta poslanec. In kaj je s tistim priključkom na avtocesto?
- JELKA Glej jo, glej, tičico premeteno! Kdo bi si mislil, da se v glavicu mlade žalujoče vdove tako hitro razpletajo praktične vsakdanje računice. Poslanec Slavko Slanec? Zanimiv in prikupen mlad gospod. Prihaja sicer s podeželja, a je diplomiran pravnik. Še v starih časih je bil precej pomemben skriti člen tedanje vladajoče strukture, potem se je potuhnil in zdaj je uspešen pravnik, poslanec in poleg vsega še priznan domoljubni pesnik. Ima pa dve vroči železi v ognju. Naš minister in njegov kolega z okoljskega ministrstva si krepko belita glavo zaradi njegovih zahtev.
- ANIKA Kaj pa lahko poslanec sploh zahteva?
- JELKA Veliko. Sploh če ima še vedno dobre zveze s tako imenovano »kontinuiteto«. Če bo vztrajal pri zahtevani cestni povezavi Zadnje Struge z avtocesto, jo bo dobil in bančniki bojo takoj zaplesali okoli njega, da jim odproda koncesijo. Za odobreni avtocestni priključek bosta naš in okoljski minister zahtevala protiuslugo: Zadnja Struga bo morala dati soglasje, da zgradi država v njihovem okolju skladišče za radioaktivne in druge nevarne odpadke. In za to koncesijo bojo spet plesali okoli njega gradbeniki in financerji. Če bo spreten, lahko iz teh poslov iztrži kakšnih 80 do 100 milijonov.
- ANIKA Evrov?
- JELKA Kaj pa drugega! Menda ne argentinskih pesosov?
- ANIKA Moj bog, sto milijonov evrov!

4. prizor: Anika, Jelka. Pride poslanec Slanec.

- SLANEC Dober dan, gospa svetovalka. Moj poklon, lepotica v črnem!
- JELKA *ju predstavlja*: Gospodična Anika Zangari iz Argentine, vdova po plemenitem gospodu Zangariju, nekdanjem veleposestniku, gospod poslanec Slavko Slanec, priznan slovenski pesnik.
- ANIKA *navdušeno*: Pesnik in poslanec! Kako lepo. Pri nas v Argentini je vse tako prozaično. Niti v sanjah si ne morem zamisliti, da bi imeli v našem *congreso* kakšnega pesnika. Vsi se grebejo samo za denar.
- JELKA No, Anika, se vam zdi, da je pri nas kaj drugače? Gospod poslanec, kaj vas je prineslo?

Vzpon in padec poslanca Slanca (17)

- SLANEC Saj sem vam povedal že po telefonu. Rad bi zvedel, kaj je uredil gospod minister v zvezi s priključkom na avtocesto v naši Zadnji Strugi.
- JELKA Takoj grem povedat gospodu ministru, da ste tu. Trenutno je zavzet, a vas bo sprejel. Mislim, da ima predlog v nekakšni kombinaciji. Vse se bo uredilo, če ne boste preveč trmoglavili.
- SLANEC Jaz da bi trmoglavil? Kje pa! Še pri ženskah sem preveč popustljiv.

Jelka odide v ministrov kabinet.

5. prizor: Anika in Slanec.

- SLANEC In kaj počne tako mlada in prelestna vdova sama v Sloveniji?
- ANIKA Ah, to je najbolj žalosten čas v mojem življenju. Sicer je res, da se gospa in gospod Govornik trudita, da bi ublažila moje izgube, a vseeno mi je zelo hudo.
- SLANEC Kaj se vam je primerilo?
- ANIKA Dolga zgodba.
- SLANEC Povejte. Saj imava čas.
- ANIKA Moj mož, plemeniti Rodolfo Zangari, je bil pred vojno lastnik velikih posesti v Sloveniji in Avstriji. Bil je dosleden katoličan, zato je po vojni emigriral v Argentino, saj ni prenesel misli, da bi se moral pokoriti komunistom. Posestva v Avstriji je prodal in z izkupičkom kupil druga v Argentini, kjer je ustanovil in podpiral tudi slovensko katoliško skupnost. Moja mati, tudi emigrantka, ga je poznala in cenila, saj je kot delavka v katoliški skupnosti vedela, koliko jim pomaga. Ko je postal vdovec z dvema mladima sinovoma, mi je naročila, da skrbim za njega in njegova sinova. Kmalu sva se zblížala in poročila. Zaradi neke neznane bolezni sem rodila nedonošeno mrtvo dete in zdravniki so rekli, da ne bom nikoli več zanosila. Potem je prišla vest, da bo Slovenija vračala vso posest, ki so jo komunisti zaplenili nekdanjim veleposestnikom. Prišla sva v Slovenijo. Komisija mu je res vrnila vse posesti in priznala celo nekakšno odškodnino, a sodišče je odločbo razveljavilo. To ga je tako prizadelo, da ga je kap. Umrl je in zdaj sem tu sama in brez prebite pare.
- SLANEC Kaj pa njegova sinova v Argentini, vaša pastorka?
- ANIKA *grenko:* Ta dva še slišati nočeta zame. Ko sem se poročila z njunim očetom, sta iz ljubosumja odšla od doma. Oče – moj mož – jima je prepustil vse tamkajšnje

Vzpon in padec poslanca Slanca (18)

premoženje, ko sva odhajala v Slovenijo, saj je bil prepričan, da bova lahko tu udobno živela. Ko sem ju obvestila o njegovi nenadni smrti, se sploh nista odzvala, niti na pogreb nista prišla. Ko sem jima javila, da se vračam, je prišlo kratko obvestilo: Pri nas nimaš kaj iskati! Tako sem ostala tu. Gospod Govornik se trudi, da bi iz moževne dediščine izvlekel vsaj nekaj za moje preživetje.

SLANEC Res žalostna zgodba. Ganili ste me do dna srca. Povejte, vam lahko kako pomagam!

ANIKA Kako lepo! Še en dober človek. Vidi se vam, da ste pesnik!

6. prizor: Anika in Slanec. Iz ministrovega kabineta pridejo Govornik, Jasna in Jelka.

JASNA Anika, gremo. Čaka naju še veliko opravil. Vi ste gotovo poslanec Slanec?

SLANEC Z največjim spoštovanjem, milostljiva!

JASNA Kako uglajeno. No gremo! *Odhaja, Jelka gre z njo.*

ANIKA Na svidenje, gospod pesnik. Morda bo kdaj priložnost, da mi preberete kakšno svojo pesem?

SLANEC Z največjim veseljem. Povabil vas bom k sebi na literarni večer.

ANIKA Zagotovo pridem. Adijo. *Odhiti za Jasno in Jelko.*

7. prizor: Minister Govornik in poslanec Slanec.

SLANEC Gospod minister, rad bi vedel, kaj ste sklenili na vladi in kakšen predlog gre v parlament?

GOVORNIK *zadirčno:* Kaj si pa mislite? A je morda zdaj Zadnja Struga bolj pomembna kot je mednarodni železniški tir od Trsta do Budimpešte? A vidite, kaj vse se vali po naših avtocestah? Madžari, Čehi, Poljaki, Bolgari in Ukrajinci s težkimi tovornjaki uničujejo naše ceste. Komaj smo jih zgradili, pa so že vse zakrpane, ker ne zdržijo velikega bremena tovornjakov. Zato je zdaj nujno, da zgradimo drugi tir iz Trsta do Budimpešte.

SLANEC Gospod minister, to, da tovornjaki uničujejo ceste, če niso dovolj utemeljene, to ste vedeli že od vsega začetka. Hoteli ste pač zagotoviti dodatne zasluzke gradbincem in njihovim podizvajalcem. To je vaš problem iz preteklosti in ne silite me, da o tem sprožim razpravo v parlamentu. Saj veste, interpelacija! Mene zanima samo naš priključek na avtocesto. Ta strošek ne bo niti za las prizadel vaš peti ali sedmi tir!

Vzpon in padec poslanca Slanca (19)

- GOVORNIK *bolj spravljivo*: No, no. Nikar takoj z interpelacijo. Saj ne gori voda. Tudi vaš predhodnik je bil nestrpen, pa smo ga poslali v Bruselj, da se malo pomiri. Tudi za vas bi se našlo kakšno mesto v diplomaciji, recimo kulturni ataše v Kazahstanu ali kaj podobnega. Saj ste pesnik!
- SLANEC Pozabite na pesnika in na diplomacijo. Sem tudi pravnik in poznam nekaj vplivnih ljudi. Povejte, kaj sta izumila z ministrom za okolje?
- GOVORNIK Preprosto: mi vam avtocestni priključek, vi nam soglasje za gradnjo skladišča za radioaktivne in druge okolju nevarne odpadke v okolici Zadnje Struge.
- SLANEC Nikoli! Moji volivci so mi podelili mandat samo v primeru, da dobimo priključek na avtocesto in zagotovilo vlade, da Zadnja Struga in njena okolica nista prednostna lokacija za gradnjo takega skladišča.
- GOVORNIK Gospod Slanec, premislite vendar malo. Poglejte, če dobite obe koncesiji, se bojo gradbeniki pulili zanju in vi boste lahko postavljali ceno. Se zavedate, koliko lahko to prinese vašemu kraju in tudi vam osebno!
- SLANEC *zamišljeno*: Dve koncesiji? Meni ta misel sicer ugaja, a dovolite, da se posvetujem z mojimi volivci?
- GOVORNIK *veselo*: Seveda, se razume. Vzemite si čas. Vse se bo uredilo.

8. prizor: Govornik, Slanec. Vrne se Anika. Kasneje pride še Jelka

- ANIKA *v zadregi*: A sem vaju zmotila? Saj ne rešujeta še vedno priključka na avtocesto?
- GOVORNIK Kdo pa je tebi povedal, kaj imava s Slancem?
- ANIKA O tem tu čivkajo že vrabčki. No, kako sta rešila problem?
- SLANEC Gospod minister mi ponuja avtocestni priključek, če privolim v to, da bo država v okolici našega kraja gradila skladišče jedrskih in drugih nevarnih odpadkov. Meni je prav, a posvetovati se moram z mojimi volivci.
- ANIKA Kaj bi odlašal. Volivci bojo razdeljeni na za in proti, čas bo tekel, potem ne bo nič z avtocestnim priključkom, a država bo kljub temu zgradila skladišče jedrskih odpadkov vašim krajanom pred nosom. Recite ja, dokler je čas!
- GOVORNIK Ne prenačimo se. Razen tega tudi minister za okolje še ni rekel zadnje besede.
- ANIKA Pa ga pokliči in mu povej, kaj sta se dogovorila z gospodom poslancem Slancem!
- GOVORNIK Kaj pravite, Slanec?
- SLANEC *okleva*: Ne vem, res ne vem. Morda ima gospodična Anika prav.
- ANIKA Seveda imam prav. Recite ja!

Vzpon in padec poslanca Slanca (20)

SLANEC Kakor pri poroki?

ANIKA Ja.

SLANEC Ja.

GOVORNIK *vzame iz žepa mobilnik in kliče:* Karli, poslušaj. S Slancem sva se dogovorila: mi njemu priključek na avtocesto, on nam soglasje za gradnjo skladišča za jedrske odpadke. Kaj praviš? *Posluša. Potem zmagoslavno zapre telefon.* Dogovorjeno.

Tisti hip se vrne Jelka.

GOVORNIK Jelka, pokliči tajnico, da pripravimo predlog za vlado in parlament.

(ZATEMNITEV)

III. dejanje: Stanovanje poslanca Slanca v metropoli (čez teden dni)

I. prizor: Anika in Slanec. Anika leži na kavču ali se preteguje v naslanjaču, medtem ko Slanec korači sem ter tja pred njo in patetično recitira.

SLANEC   Kot že poprej sva ta večer
                      hodila spet po stari poti.
                      Oba je mučil tih nemir,
                      da naju v mraku kdo zaloti.

Zaloti? Le pri čem? Saj vsak
pri sebi sanjava že nekaj let,
in dasi skupen najin je korak,
spoznala nisva še intimni svet.

In ni besed, ni stiskov rok,
čemu potem nemir in strah in up,
kot jih premore le sanjav otrok,
da kje v samoti bo dobil poljub.

ANIKA   Čudovito, bravo. Kar mravljinici mi grejo po koži! Daj Slavko. Recitiraj še kaj!

SLANEC   *lista po zvezku in znova s patosom:*

Kot na krilih
lahnovilih
sem spolzel
v tvoj gol objem.

Kakor tebi
tudi meni
so dejali,
da ne smem.

A ljubezen?
Kdo bi trezen
še odlašal
in se vprašal?

K čemur more si pomore
in pozabi, česar ni.
Kdo bi vendar se zanašal,
da spomin ne obledi!

ANIKA In kateri lepotici si namenil te erotične izpovedi?

Nekdo zvoni.

SLANEC *zbegano*: Kdo je tu? Nikogar ne pričakujem.

ANIKA *vstane in si podzavestno popravlja obleko*: Zame ne bo dobro, če me vidi tu kdo izmed mojih znancev. Najbolje bo, če se kje skrijem.

SLANEC *se ozira, kam bi jo skril*: Kar v omaro! Druge možnosti ni.

Anika zleze v omaro. (Sceni primerna inačica). Slanec gre k vratom, pride Jelka.

2. prizor: Slanec in Jelka.

SLANEC Gospodična Jelka! Kakšno presenečenje!

JELKA Nisem strpela. Takoj ko so na vladi sklenili, sem pohitela k vam.

SLANEC So sprejeli?

JELKA So. Dobili ste obe koncesiji, za avtocestni priključek v Zadnji Strugi in za graditev skladišča za jedrske in druge nevarne odpadke nekje v okolici vašega mesta.

SLANEC *še vedno trezno*: To je sklenila vlada. Parlament lahko še vedno odloči drugače.

JELKA Kje pa! Saj poznate ta glasovalni stroj. Vse je vnaprej tako dogovorjeno, da noben vladni predlog v parlamentu ne pogori. Zmagali ste – no: smo. Nekaj zaslug imava tudi midva z ministrom Govornikom, kajne? *Se mu zapeljivo nasmehne.*

SLANEC *ne opazi njene zapeljivosti*: Seveda, seveda. Kaj pa lahko to pomeni s finančnega vidika.

Vzpon in padec poslanca Slanca (23)

JELKA *zapeljivo*: Finančno? Povem vam, da bi se vsako dekle ali ženska zaradi teh financ takoj slekla pred vami, četudi ne bi bili tako čedni, kakor ste. *Si odpne vrhnji gumb pri bluzi.*

Anika škili skozi priprta vrata iz omare.

SLANEC *se izmika*: Verjamem, ja, verjamem. A to mi še vedno ne pove, koliko denarja lahko pričakujem. Povejte kakšno številko?

JELKA *poredno. Odpne si še drugi gumb*: Mislite kakšno numerco? Prav, če hočete tako konkretno. Cestni priključek bi lahko bil vreden kakšnih 40 ali 50 ...

SLANEC *hlastno*: Tisočakov?

JELKA *se glasno zasmеji in odpira že tretji gumb*: Tisočakov? *Bluza je razpeta, zdaj si vleče krilo nad kolena. Ti podeželska preprostost! Leze vanj, Slanec se odmika, Anika moli že celo glavo iz omare. Kakšnih tisočakov! Milijonov!*

SLANEC *Milijonov? Zdaj se tudi Slanec nič ve ne izmika, z rokami seže Jelki celo za bluzo.*

JELKA *Koncesija za skladišče jedrskih odpadkov bi bila lahko vredna še dvakrat več. Krilo je zlezlo že skoraj do hlačk. Anika stopi skoraj vsa iz omare. Slanec jo vidi in se strezni. Vleče Jelkino krilo spet čez kolena, ona ga vleče navzgor.*

SLANEC *zasoplo*: Dvakrat več? Koliko bi bilo potem vse skupaj? *Se odmakne in pokaže Jelki hrbet.*

JELKA *uvidi, da zapeljevanje ne vodi nikamor, spusti krilo čez kolena in si začne zapenjati gumbe. Trezno*: Skupaj bi lahko oba projekta znesla kakšnih 120 do 150 milijonov.

SLANEC *se sesede v naslanjač*: 120 do 150 milijonov!?

JELKA *prisede na naslon*: Samo, to ne bo vse vaše!

SLANEC *osuplo*: Čigavo pa?

JELKA *Tudi midva z Govornikom dobiva svoj delež. Uradno seveda samo gospod minister, z njim bom že poračunala sama.*

SLANEC *Kolikšen delež pa dobi gospod minister?*

JELKA *Recimo 10 odstotkov. To bi bilo 12 do 15 milijonov. Keš na roko in brez davka!*

SLANEC *Zdi se mi, da si kar malo preveč prizadevate za dobrobit gospoda ministra. A njegova soproga nič ne posumi?*

Vzpon in padec poslanca Slanca (24)

- JELKA Če koga sumi, potem sumi Aniko. Mladenka je ministru kar zlezla v hlače. Govornik verjetno računa, da bo Anika vendarle podedovala premoženje, ki ga je sodstvo znova poddržavilo. Ko mu bo potekel mandat, bi se ločil in poročil z mlado in bogato vdovo. A iz te moke ne bo kruha. Moji informatorji pravijo, da je zadeva v glavnem izgubljena. Mogoče bo dobila kaj drobiža, da za silo preživi.
- Po *kratkem premoru, ko ga premeri od nog do glave*: Morda pa bi bila za vas, ta vročekrvna vdovica, ko se mene tako branite, kaj? Ste pomislili na to?
- SLANEC Ne verjamem, da bi se takšna lepotica ogrela za podeželskega pesnika, ki bo po poslanskem mandatu spet odvetniški koncipient v zakotni Zadnji Strugi.
- JELKA Ste pozabili na milijone? Kljub proviziji vam jih bo ostalo toliko, da ne boste vedeli, kaj bi z njimi. Tudi njo bojo premagale skomine. Saj mamijo še mene, ki sem še kar preskrbljena. Anika pa? Čez nekaj dni ji bo jasno, da je velika reva v krutem svetu. *Se odpravlja*. Pa na svidenje. A ja, še to. Predstavnica Nove nove banke, gospa Sanja Kolednik, je že obveščena, da ste lastnik dveh velikih koncesij. Kmalu jo lahko pričakujete. Vendar: pozor! Ona je znana po svoji napadalnosti. Pred njo se še jaz lahko skrijem. *Odide*.
3. prizor: *Slanec in Anika, ki prileze iz omare. Kasneje še Sanja Kolednik.*
- ANIKA *togotno*: Tako je torej s to rečjo! Govornik se res slini okoli mene in pravi, da se bo ločil, ker gre ženi samo za denar. V resnici pa misli on tudi samo na moj denar, natepava pa svojo strokovno svetovalko! Podlež! Jaz bom pa izvisela, če drži, kar je rekla Jelka. Kar dobro je obveščena, zato verjamem, da ve, kaj govori. *Ljubko*: Tisto, da bi se lahko ti malo bolj zavzel zame, pa ni napačna misel, kaj?
- SLANEC *malo v zadregi*: Na to sem pomislil že takrat, ko sem te videl v sprejemnici pri ministru Govorniku. Seveda nisem nikoli verjel, da bi me vdova po plemenitem Zangariju z ogromnim premoženjem sploh kdaj opazila. Če pa si tudi ti pomislila na to, potem je najin odnos lahko kmalu še bolj intimen.
- ANIKA *precej samozavestno*: Se ti ne zdi, da je zdaj, ko sva slišala, kaj je povedala Jelka, situacija obrnjena na glavo? Zdaj sem kakor Pepelka, ki so ji ukradli kristalne čeveljčke in čaka na svojega princa, da jo reši iz bede in revščine. Glej: všeč sva si, to sva ugotovila že prej. Ko si mi bral svoje pesmi, mi je srce pognalo kri po žilah, in zdaj – priznam – sem beračica, ki ti lahko ponudim samo svoje telo in

Vzpon in padec poslanca Slanca (25)

zagotovim, da bom samo tvoja, tvoja ... *Se mu vrže v naročje. Strastno se poljubljata, ko pozvoni.*

SLANEC To bo tista bankirka. Če je res tako napadalna, kakor je rekla Jelka, je najbolje, da ostaneš ob meni. Predstavil te bom kot svojo zaročenko.

ANIKA *vzhičeno*: Sem kar za to. Vsaj ne bom trepetala v omari, da te vpričo mene zapelje. Si predstavljaš: tvoja zaročenka bi v omari poslušala ali skozi priprta vrata celo opazovala, kako jo njen zaročenec vara z neko divjo bankirko!

Spet zvoni. Slanec gre odpret in se vrne s Sanjo Kolednik.

SLANEC *ju predstavi*: Gospodična plemenita vdova Anika Zangari, gospodična ... gospa?

SANJA Gospodična Sanja Kolednik, direktorica urada za državne investicije v Novi novi banki. In gospodična je ... ?

SLANEC Moja zaročenka.

SANJA Saj razumete. Gre za zelo zaupne zadeve, zato moramo vedeti, kdo je kdo. Vam je znano, zakaj sem tu?

SLANEC Ja. Gospodična Jelka Krivec, strokovna svetovalka ministra za promet, mi je povedala, da se boste zglasili. Menda so vse formalnosti že urejene? Dobim ček ali gotovino?

SANJA Tako enostavno ne bo šlo. Podpisati boste morali še kup papirjev. A še prej se morava dogovoriti za ceno.

SLANEC Gospodična Jelka pravi, da sta oba projekta skupaj vredna okoli 200 milijonov.

SANJA Seveda. Tako razmišljajo oni na ministrstvih, ko ne gre za njihov denar. Računajo samo na to, koliko bo padlo njim v žep. Mi pa računamo, da bo imela profit banka in njeni varčevalci. Včasih se lahko dogovorimo tudi drugače. A to gre samo na štiri oči – ne glede na sorodstvene zveze. *Pomenljivo pogleda Aniko.*

ANIKA *užaljeno*: Saj se lahko umaknem!

SANJA *prehiti Slanca, ki je hotel nekaj povedati*: Tu čez cesto je prijeten kafič. Če si tam privoščite kakšno kavico, bova z gospodom Slancem v dobre pol ure uredila vse.

Anika užaljeno odkoraka. Sanja, ki je doslej nastopala zelo uradno, se v hipu spremeni.

SANJA Rekli so mi, da ste še samski.

Vzpon in padec poslanca Slanca (26)

- SLANEC *jeclja*: Ja ... saj sem še ... Veste ... to je šele v teku ... no, pred kakšno uro sva se dogovorila ...
- SANJA Ja, ja. Takrat, ko je slišala, kakšne milijone boste dobili. Pa vam je jasno, da ste zdaj zanimivi tudi za druge. Jelka – z njo se že dolgo pozna – mi je zaupala, da ste se ji upirali, a je prepričana, da bi bili boljša partija kot minister Govornik, ki vedno nekaj obljublja, potem pa ga žena spet ovije okoli prsta. Ampak, če vam Jelka ni všeč, kaj si mislite o meni?
- SLANEC Da ste hudičevo agresivni. A to mi je povedala že Jelka. Ne bi rajši o poslu?
- SANJA Tudi to še pride, prej pa še nekaj za naju.
- SLANEC Ja. Tudi to mi je povedala že Jelka. Ona in Govornik skupaj dobita kakšnih deset procentov, kaj pa vi?
- SANJA A vi bi o tem? Veste, skozi moje roke gre toliko denarja, da me ta čisto nič ne zanima. Meni je do drugačnih užitkov. O zlatih jajcih bova razpravljala potem, zdaj bi rajši prijela kaj bolj otipljivega. *S prijemom pokaže, kaj misli.*
- SLANEC *pride do sape, sprejme igro*: Priznam, da ste mi kar všeč. Ne bi nasprotoval, če bi si z vami privoščil nekaj tihih uric.
- SANJA Tihih uric? Motite se. Bile bi zelo glasne. In morda ne bi ostalo samo pri uricah, bolj verjetno bi šlo vsaj za nekaj dni. Odkrito: tudi meni ni do kakšne stalne zveze, a ničemur se ne odpovem, kar mi nakloni trenutek. Sva dogovorjena? *Počasi se slači in se po kačje zvija proti Slancu, ki se umika. Ko nima več kam, ga Sanja, ki je še samo v spodnjem perilu, začne slačiti in leze nanj. Tedaj pozvoni. Pa se menda ja ni ta trapa že vrnila? Oba se naglo spet oblačita. Slanec pohiti k vratom in se zadenjsko vrača v sobo. Za njim prihajata Brenčič in Tamara, ki je opazno noseča. Oba zgroženo gledata Sanjo, ki se še oblači.*

4. prizor: Slanec, Sanja, Brenčič in Tamara. Kasneje še Anika.

- BRENČIČ Kaj sem ti govoril, Tamara. Če bi me poslušala in bi ostala doma, ne bi bila razočarana. Tu pa se lahko na lastne oči prepričaš, da je vse res, kar so ti povedali ljudje, ki so se vračali iz metropole v Zadnjo Strugo. Tvoj nadvse ljubljeni pesnik in poslanec živi na veliki nogi in se zabava z vsako, ki ima vsaj pet minut časa!
- SANJA *ostro*: Oprostite, ne vem sicer, kdo ste vi, a zase vem, da nisem **vsaka** in da pri meni nikoli ne gre samo za pet minut. Zdaj sta me prikrajšala še za to. *Slancu*:

Vzpon in padec poslanca Slanca (27)

Kdo pa sta ta dva, da si onemel kakor riba v vodi? Je to tvoj oče in ona tvoja sestra?

SLANEC Ne, ona je ...

TAMARA ... ona je podeželska norica, ki mu je verjela. Čakala sem, da bo sporočil, kdaj si bo v mestu uredil življenje, da prideva z novorojenčkom živet k njemu. Zdaj pa to! Kdo sploh ste vi, da ste lahko tako gospodovalni?

SANJA A tako, gospod poslanec! Tudi bigamija je vaš greh. Ena noseča v Zadnji Strugi, zaročenka v kavarnici čez cesto, jaz, ki vam prinašam zlata jajca, pa v zadregi pred neko podeželsko deklino. Če hočete dobiti svoja jajca, boste prišli lepo k meni v banko. Sicer bom o vsem obvestila gospodično Jelko in ministra Govornika, pa bomo videli, če vaš dogovor še drži. *Besno odvihra skozi vrata.*

Nekaj trenutkov se nemo gledajo.

TAMARA O kakšnih jajcih pa govori?

BRENČIČ Prispodoba. Očitno je res, kar mi je povedala Vilma, da se je prodal. Dovolil je, da bo vlada gradila skladišče za jedrske odpadke v našem mestu in zato so mu plačali. *Slancu:* A se ti je vsaj splačalo?

SLANEC O tem ne bi govoril. Vse skupaj je velika zmešnjava. Zakaj sta vidva sploh prišla?

TAMARA Zakaj sva prišla? Že dva meseca mi nisi odgovoril na nobeno pismo. Na telefonske klice si nedosegljiv. Jaz bi pa le rada vedela, kaj nameravaš z mano in otrokom!?

SLANEC S kakšnim otrokom?

TAMARA S temle tukaj! Čez tri mesece bo privekal na svet, jaz pa ne vem, kako mu naj predstavim očeta!

SLANEC *cinično:* Če ti ne veš, kdo je oče, kako naj potem to vem jaz?

Tamara glasno zahlipa.

BRENČIČ *jo objame:* Nikar. Saj ni vreden solz. Pojdiva domov. Sem ti obljubil, da bom skrbel zate in držal bom besedo.

Se odpravljata proti izhodu, ko pridrvi Anika.

Vzpon in padec poslanca Slanca (28)

- ANIKA *zasoplo*: Kaj se je zgodilo. Tista zmešana bankirka je privihrala v kavarnico in se drla, da so naju vsi gledali, če se bova stepli. Nekaj je trobezljala o mnogoženstvu in nezvestobi in da ne bova videla niti ficka. Da je dosti bolj zanesljivih, ki si zaslužijo tiste milijone. *Kakor da je šele zdaj opazila Tamaro in Brenčiča*: Kdo sta pa vidva?
- BRENČIČ Ni važno. Sicer pa že odhajava. *Gresta*.

5. prizor: Anika in Slanec, potem Anika sama, prideta Vilma in Peskar.

- ANIKA Kdo sta bila? Je ona v kakšni zvezi s tabo? Je o njej govorila bankirka?
- SLANEC Ne delaj si skrbi. Furijasta bankirka je vse pomešala. To sta moja znanca iz domačega mesta. Tamara je hčerka upokojenega ravnatelja gimnazije, on pa je njegov najboljši prijatelj. Zanosila je, zdaj pa ne bi rada razočarala očeta oziroma prijatelja, pa sta me prišla nagovarjat, naj bi jaz priznal očetovstvo. Bedarija!
- ANIKA Pa si imel kaj z njo?
- SLANEC Bili smo prijatelji in smo se družili. Ja, posvetil sem ji nekaj pesmi v moji pesniški zbirki. Bila je platonična iluzija.
- ANIKA A njej so posvečene tiste pesmi, ki si mi jih bral. No, meni so kar precej razburkale kri. Če je bila to platonična iluzija, potem me zanima, kakšna je tvoja dejanska telesnost!

Slanec bi ji odgovoril, a zazvoni telefon.

- SLANEC Izvolite. Tu poslanec Slanec ... A to ste vi, gospodična Sanja ... Užaljen? Jaz ... Ne, nikakor. Mislil sem, da ste mi vi kaj zamerili ... Ja, govorili ste z Jelko ... Da je vse v redu in ni nobenih zadržkov. Lepo ... Zdaj takoj? ... Dobro. Pri vas bom čez kakšnih petnajst do dvajset minut. *Zapre telefon.*
- ANIKA Kaj je?
- SLANEC Vse je v najlepšem redu. V banki že pripravljajo dokumentacijo. Pridem, podpišem in dobim denar!
- ANIKA Koliko?
- SLANEC Še vedno ne vem končnega zneska. A bodi brez skrbi. Nekaj milijončkov bo ... *Odhiti.*

Vzpon in padec poslanca Slanca (29)

ANIKA Končno sem na konju! *Zamišljeno stopi naokoli.* Upam, da se zdaj ne bo vse skazilo, kakor se je pri Zangarijevih. *Norčav smeh.* Takrat me je reševala mati, ki je iz lastne izkušnje poznala grenkobo nezakonske matere. Nič slabega ni mislila, ko me je spravila k njim v službo, meni pa je tudi ustrezalo. Stari mi je stregel spredaj in zadaj, kupil mi je vse, kar sem si zaželela. Njegova sinova pa sta bila živa vražička. Antonio je imel takrat že 24 let, a je bil zelo plah, Frederico pa je bil pri dvajsetih od sile. Meni je bilo 18 let, pa smo bili prava družba za norčije. Stari je delal od jutra do večera in smo večino časa preživeli sami. Nekega večera je Frederico prinesel neko pijačo in rekel, da pogreje kri. Pili smo in potem podivjali. Ne vem, s katerim sem izgubila nedolžnost, a skozi meglo se spominjam, da sta se oba nekajkrat zvrstila na meni. Naslednje dni smo bili trezni, a naše igrice so se nadaljevale. Uživala sem zdaj z enim, zdaj z drugim ... Potem sta postala ljubosumna, jaz pa noseča ... Čedalje hujše prepire med njima je rešila mati, ki je nagovorila očeta Rodolfa, da se poroči z mano in tako prekine spor med sinovoma. Volčiča sta bil sita in koza pod streho. Potem ...

Prekine jo zvonec pri vhodu. Prideta Vilma in Peskar.

VILMA Dober dan. Iščeva gospoda Slavka Slanca, našega poslanca.

ANIKA Trenutno ni doma. Šel je po nujnih opravkih.

VILMA Tudi midva sva tu zaradi nujnih zadev. Kdaj se vrne?

ANIKA Težko rečem. Gre za zapletene bančne posle ...

VILMA Potem je res, da nas je prodal. Kdo pa ste vi?

ANIKA Njegova zaročenka.

VILMA Zaročenka? A potem je prodal tudi Tamaro. Osebek brez časti in vesti. Če ste njegova zaročenka, potem ste seznanjeni z odločitvijo parlamenta glede avtocestnega priključka in graditve skladišča za jedrske odpadke v Zadnji Strugi.

ANIKA Vem, da je oba projekta parlament odobril, podrobnosti pa ne poznam.

VILMA Vidiš, Peskar. Ti si mu pa še posebej naročil, naj ne dovoli, da bi gradili takšno skladišče v okolici Zadnje Struge. Zdaj pa imaš!

PESKAR *se premeteno nasmehne:* Seveda imam. Sprva sem mislil, da bo moje podjetje gradilo samo cestni priključek, zdaj pa se mi obeta še gradnja skladišča za jedrske odpadke. To bo velik finančni učinek za Zadnjo Strugo.

Vzpon in padec poslanca Slanca (30)

- VILMA Za tvoj žep že, ne pa za blagostanje in zdravje krajanov. Ta država uničuje vse.
Aniki: Torej ne veste, kdaj se vrne?
- ANIKA Nimam pojma.
- VILMA Ne bova ga čakala. Zdaj nama je vse jasno. Kmalu se bo zmračilo, po temi pa ne vozim rada. Greva domov. *Aniki*: Povejte mu, da sva bila tu: Vilma Svetel, predsednica volilnega štaba, in Janko Peskar, lastnik in direktor gradbenega podjetja »Zastrug«. Zahtevama, da se takoj pojavi v Zadnji Strugi, kjer bomo sklicali zbor krajanov. Pojasniti jim bo moral, kako je v parlamentu zastopal njihove interese. *Odideta*.
- ANIKA Moj bog, pa ni zapleteno samo moje življenje. Vse kaže, da si ga je moj Slavko zapletel še bolj.

(ZATEMNITEV)

IV. dejanje: Dnevna soba pri Lesničarjevih (čez dva tedna)

I. prizor: Lesničar, prideta Tamara in Brenčič.

- LESNIČAR *vznemirjen hodi po dnevni sobi sem ter tja in prestavlja vaze s cvetjem ter darilne pakete. Ko prideta Tamara in Brenčič, ju objema in poljublja: Sta srečno prišla? Ja, vidim, da sta srečna. Komaj sem vaju čakal.*
- BREŇČIČ *Bilo je kratko, vendar čudovito. Nekoč bomo ponovili – pomenljivo – v troje, če ne boš šel tudi ti z nami.*
- LESNIČAR *Ne, ne. Kar sami boste šli. Za moja leta takšna potovanja niso več primerna.*
- TAMARA *ki si je medtem ogledovala darila: Očka, nikar. Še vedno si pri močeh in pri zdajšnjih možnostih prevoza si lahko brez skrbi. Kar verjemi. Šli bomo vsi skupaj.*
- LESNIČAR *jo previdno objame: Ti moje zlato dekle! Ji položi roko na trebušček: Če sta zdržala vidva, potem bi verjetno tudi jaz. Kako se pa počutiš? Pa moja vnučka?*
- TAMARA *Midva se počutiva kar dobro, samo, ne vem, če bo res vnučka. Kaj če bo vnuk?*
- LESNIČAR *Karkoli bo, samo da bo zdravo. Sicer pa tu imamo zdaj zelo nemirne čase.*
- BREŇČIČ *Med vožnjo z letališča sva slišala, da bo tu nekakšno zborovanje in da pride tudi naš prijatelj Slavko Slanec. Za kaj sploh gre.*
- LESNIČAR *Ja, naš prijatelj Slanec si je nakopal lepo godljo. Izpolnil je sicer zahtevo volivcev, da dobi Zadnja Struga priključek na avtocesto, a zato je popustil in privolil, da bo država v naši okolici gradila skladišče jedrskih odpadkov.*
- BREŇČIČ *Peskar se je tega verjetno zelo razveselil, saj bo njegovo gradbeno podjetje imelo kar dosti dela.*
- LESNIČAR *Sprva se je res razveselil in je pomirljivo nagovarjal svojo politično zaveznico Vilmo Svetel, naj ne dela škandala. Ko pa je zvedel, da je Slanec prodal obe koncesiji Novi novi banki, je ponorel. Banka namreč noče niti slišati zanj in za njegovo grajzlerijo.*
- TAMARA *ki je doslej še vedno odpirala in si ogledovala darila in na videz ni slišala, o čem se pogovarjata oče in njen mož, se zdrzne: Prodal koncesiji? Kako je to mogoče?*
- LESNIČAR *samo skomigne.*
- BREŇČIČ *To so zdaj nove metode. Banka odkupi koncesijo, plača nosilcu projekta določen delež, pa še mastne provizije vsem tistim, ki so sodelovali pri odobravanju projekta, potem pa nastopi kot financer. Izbranemu izvajalcu ponudi kredit, pri čemer na račun davkoplačevalcev profitirata spet oba: banka in izvajalec.*

Vzpon in padec poslanca Slanca (32)

- TAMARA Komu pa je dal denar Slanec?
- LESNIČAR Saj to je tisto. Vtaknil ga je v svoj žep. Če bi bil zares tako pameten, kakor se dela, bi ga razdelil. Nekaj bi dobila Vilma Svetel in njena stranka, nekaj Peskar in še drugi člani volilnega štaba, ki so imeli svoje računice, pa bi bil mir. Tako pa je lakomnež vtaknil izkupiček v svoj žep, volkovi pa tulijo.
- TAMARA Koliko je pa dobil?
- LESNIČAR Nihče ne ve, koliko. Govorijo o 150 do 200 ...
- TAMARA ... tisočakah?
- LESNIČAR *se zasmеji:* Tisočakah? Daj no, daj! O milijonih!
- TAMARA Moj bog, saj se mu je utrgalo. Za to ga lahko zaprejo do smrti!
- BRENČIČ Ne vznemirjaj se, Tamara. To se zdaj nas čisto nič ne tiče.
- TAMARA Kaj da ne, saj je vendar ... *Pomenljivo pokrije trebušček z rokami.*
- BRENČIČ Nič ni, Tamara. Prav nič!
- LESNIČAR O čem govorita? Kaj ima pri tem Slanec?
- TAMARA *se zbere:* Ah, nič. Četudi je Peter tako ljubezniv z mano, me včasih malo zanesejo spomini. Je že mimo. Res, s Slancem nas čisto nič ne veže. Kar naj ga zaprejo!
- LESNIČAR *vkluči televizor:* Napovedali so, da bo zborovanje prenašali direktno. Verjetno se je že začelo.

2. prizor: Lesničar, Tamara, Brenčič. Dogajanje na TV ekranu.

- NOVINAR ... ljudje se zbirajo pred mestno hišo. Jezni so in zmerjajo poslanca, parlament, vlado in politične stranke. Poslušajmo. Oprostite, kaj vas pri tej zadevi najbolj jezi?
- OBČAN Kaj me jezi? Vse. Poglejte, doma imam bolno ženo, ki so ji že trikrat odrekli zdravljenje v zdravilišču. Ni denarja, pravijo. A ta pisun in lahkoživec, ki ni še ničesar skusil v življenju, ta pa lahko dobi milijone. Zato, da bojo v naši okolici sevali radioaktivni odpadki in bo zbolelo še več ljudi? Zato, da bo moja žena zaradi tega sevanja še bolj zbolela? Kar naj pride, ta poslanec Slanec. Z golimi rokami mu bom izruval srce. *Jezno odhiti proti mestni hiši, kamor se zgrinjajo kolone meščanov.*
- BRENČIČ Ko je kandidiral, pa so vsi brez pomislekov glasovali zanj.

Vzpon in padec poslanca Slanca (33)

- NOVINAR Takšne in podobne izjave poslušam že ves dan. Pa pogledjmo, kaj pravi gradbenik Janko Peskar. *Na ekranu se pojavi Janko Peskar.* Gospod Peskar, vi ste podpirali kandidaturo gospoda Slanca za poslanca. Vas je zdaj razočaral?
- PESKAR Razočaral? Ne, prevaral. Njegovo izvolitev sem podpiral pod dvema pogojema: da pridobi soglasje vlade za priključek na avtocesto v Zadnji Strugi in da prepreči projekt gradnje skladišča za jedrske odpadke v naši okolici. No, to sem razumel, da je moral skleniti kompromis. Če je dobil priključek na avtocesto, je moral privoliti v gradnjo tega skladišča. Za moje podjetje bi bilo to odlično. Delo bi imeli zagotovljeno za nekaj let. Pa ti gre, prasec, in proda koncesiji neki banki, ki se sama komaj še drži. Zdaj bo dobil delo kakšen strankarski prisklednik, jaz pa lahko firmo zaprem in pošljem na zavod sto petdeset ljudi. Kakšna politika je to? Kakšno gospodarstvo?
- NOVINAR In kaj boste storili zdaj?
- PESKAR Na zboru bom predlagal: zahtevamo, da odstopi kot poslanec, denar pa naj vloži v moje gradbeno podjetje, da ne bom odpuščal nedolžnih ljudi. Če ne bomo gradili cestnega priključka in skladišča, bomo gradili pa individualne hiše. Čedalje več mestnih veljakov si želi, da bi živeli na podeželju. In Zadnja Struga bo s priključkom na avtocesto čisto pravšnja lokacija. Vile na ključ, vsaka od šeststo jurjev do milijona. Pa bo. Veste, mi Slovenci se ne damo! Kar vprašajte mojo prijateljico Vilmo, ki je predsednica volilnega štaba. *Se odmakne, pri novinarju nastopi Vilma Svetel.*
- VILMA A smo v živo? *Si popravlja frizuro in raztegne obraz v širok nasmeh.*
- NOVINAR V živo, v živo. Kakšno stališče je zavzela vaša stranka in vaš volilni štab do nastalih problemov?
- LESNIČAR Tudi ona je računala, da bo z njegovo pomočjo prišla v kakšno ministrstvo!
- VILMA Mi smo poslanca Slanca opozarjali že nekaj tednov, da se strezni, pa ni pomagalo. Doma je pustil nosečo zaročenko ...
- LESNIČAR Je to res?
- TAMARA Kakšna laž!
- VILMA ... v mestu se je spentljal s strokovno svetovalko na ministrstvu za promet ...
- NOVINAR Ni to običajna praksa pri pridobivanju poslov?
- VILMA *presliži:* ... osvajal je neko mlado vdovo Argentinko, tudi bančnica, ki je urejala denarne zadeve, je bila njegova žrtev. Skrajno podlo in nemoralno. Potem pa še

to, da je odnesel denar, ki je dejansko naš. To je velika tatvina in prevara. Zahtevali bomo točno to, kar je rekel moj kolega Peskar: odstopiti mora kot poslanec, denar pa nakazati naši stranki. Mi bomo odločali, kaj bomo počeli s tem denarjem.

NOVINAR Kdaj pa pride, če bo sploh prišel?

VILMA Moje zveze so mi potrdile, da se je že odpeljal iz metropole. Pričakujemo ga čez kakšne pol ure.

NOVINAR Z direktnim prenosom bomo nadaljevali, ko bo prišel poslanec Slanec. Dotlej pa malo narodno-zabavne glasbe.

3. prizor: Lesničar, Tamara, Brenčič. Prideta Slanec in Anika.

LESNIČAR *ugasne televizor:* Ne vem, kaj bo. A vsa zadnja leta sem slutil, da se mu bo pripetilo nekaj hudega. Tamara, pametno dekle, da si se mu odrekla.

TAMARA *pogleda Brenčiča:* Ja, res sem se mu odrekla, a vseeno mi vendarle ni. Veš, očka, neke vezi se nikoli ne pretrgajo. Žal mi je zanj ...

BRENČIČ Razumemo te, Tamara. A zberi moči in voljo in pozabi. Glej, pred tabo ... ne ... pred nami je novo življenje, nov svet. Pozabimo na razočaranja in se posvetimo novim nalogam!

TAMARA *se otožno nasmehne:* Lepe besede. Daješ mi pogum. A veš, tu notri ... v srcu ... z rokami pa se drži za trebuh ... tu notri je nekaj, česar ne moreš kar tako zavreči, kar tako pozabiti.

LESNIČAR *ju sumljivo gleda:* Nekam čudno govorita. Mi kaj prikrivata?

Tišino, ki je nastala, prekine hišni zvonec. Lesničar gre k vratom. Vstopita Slanec in Anika.

LESNIČAR Vi ... Slanec! Kako si drznete prestopiti naš prag!

TAMARA Slavko!

BRENČIČ *jo zadrži, da ne plane k Slancu:* Samo mirno. Naj pove, zakaj je prišel.

SLANEC Prišla sva se poslovit. To je Anika. Njeno zgodbo verjetno poznate. Vdova, slovenskega rodu iz Argentine ...

LESNIČAR Vse smo slišali zadnje dni, tudi brali smo. A še vedno ne vem, kaj iščeta pri nas.

SLANEC Povedal sem. Prišla sva se poslovit. Vi, gospod Brenčič, boste razumeli. Vsa čast vam in vašemu dejanju. Vse žive dni vam bom hvaležen. Vama s Tamaro želim

Vzpon in padec poslanca Slanca (35)

srečno življenje in ... čuvajta *naš* naraščaj. Z Aniko odhajava. Ne bova vam v napoto.

BRENČIČ Kam pa nameravata? V mestni hiši vas pričakujejo, gospod Slanec. Menda so zastražili tudi ceste. Nikamor ne morete.

SLANEC Vse sem uredil. Denar sem že nakazal, še vedno imam poslansko imuniteto, Anika pa argentinsko državljanstvo. Nihče naju ne more ustaviti ... Gospod Brenčič, nekaj denarja sem nakazal tudi na vaš račun, saj razumete ...

TAMARA Slavko, a ne bi ostala tu, pri nas. Lahko bi se družili, lepo bi se razumeli. Zakaj odhajata, kam? V tujino? A ni najlepše doma!

SLANEC Tamara, lepo, da nama želiš vse dobro. A ne gre. Odhajava. V Argentino. Tam se vse začenja znova! Prime Aniko okoli pasu in odvihra.

TAMARA *bolj zase*: Pa vendarle ni tako slab človek!

(KONEC)